

Některé zkušenosti teritoriálního charakteru v oblasti týlu a zásobování

Generálmajor Josef Slabý

1. Otázky bojové a mobilizační pohotovosti týlu

V otázkách operačního soustředění a rozvinutí ozbrojených sil státu a v jejich další operační činnosti na počátku války zajímají velmi významné a možno říci rozhodující místo operační převozy, materiální transporty, přesuny vojsk, přísuny materiálu a vůbec všechny ostatní otázky materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení. I zde, v této zvláštní činnosti ozbrojených sil na počátku války, jsou otázky týlu a zabezpečení její organickou součástí. A nejen to. Do materiálního zabezpečení ozbrojených sil je nutno zahrnout všechny síly a ekonomické zdroje státu.

Při posuzování těchto otázek vycházíme z předpokladu, že válka může být zahájena nenadálým útokem imperialistických mocností na Sovětský svaz a ostatní státy Varšavské smlouvy. Nenadálý útok může být proveden bez období ohrožení nebo po krátkém období zvýšeného politického napětí a ohrožení.

Za těchto podmínek je nutno udržovat určitou část ozbrojených sil (zejména raketová vojska, složky protivzdušné obrany státu, letectvo a pohraniční svazy) na vysokém stupni bojové pohotovosti, nepřetržitě připravené kdykoli odrazit nenadálou agresi a přejít do aktivní bojové činnosti. Zde je nutno zdůraznit, že týlu těchto vojsk je třeba udržovat na stejném stupni bojové pohotovosti, na jakém jsou udržovány ostatní ozbrojené síly. Tuto poučku je třeba chápat tak, že na plně a nepřetržitě bojové pohotovosti musí být týly raketových vojsk, svazků PVOS a letectva, vojskové týly pohraničních svazků a týly pohraničních svazů. Ovšem pohotovost týlu, zejména na stupni svazu a v plném rozsahu na stupni vyššího operačního svazu nelze chápat odtržené od stavu a možností národního hospodářství, od stavu operační připravenosti státního území, na kterém bude prováděno operační soustředění a rozvinutí ozbrojených sil. Totiž v soudobé válce a zejména v zabezpečení počáteční činnosti ozbroje-

ných sil je požadována plná a bezprostřední účast všech odvětví národního hospodářství. V této souvislosti je třeba objasnit, do jaké míry nebo v jakém poměru a pořadí budou jednotlivé rezorty plnit úkoly hospodářské mobilizace, obnovy průmyslu a dopravy, narušené počátečními hromadnými údery nepřítelů a do jaké míry je možno zapojit prostředky a zdroje národního hospodářství do zabezpečení operačního soustředění, rozvinutí a počátečních operací ozbrojených sil.

Zde je třeba především odpovědět, jaký cíl bude plnit první operační sled ozbrojených sil na počátku války. Bude mít za úkol odrazit nenadálý útok nepřítelů, přejít k aktivní bojové činnosti a vytvořit podmínky k rozvinutí a zasazení dalších operačních sil. Obnova průmyslu, zničeného prvními hromadnými údery nepřítelů a provádění hospodářské mobilizace jsou úkoly dlouhodobé, jejichž plnění se nemůže nikterak projevit v zabezpečení počáteční operační činnosti vojsk. Přitom tato činnost může být prováděna jen tehdy, bude-li odrazen nenadálý útok nepřítelů a vlastní vojska povedou aktivní bojovou činnost. Z toho možno učinit jasný závěr, že úsilí celého státu, všech resortů a odvětví národního hospodářství je nutno plně zaměřit k zabezpečení operačního soustředění, rozvinutí a počátečních operací ozbrojených sil.

Z těchto důvodů by bylo zcela neúčelné, aby již v míru byly postaveny některé speciální týlové jednotky, jejichž činnost může plně nahradit jiný zdroj národního hospodářství a aby se v augmentačních skladech hromadila technika (zejména silniční a dopravní), která by v mírovém období nebyla zcela využita; její udržování by vyžadovalo vysoké počty technického a pomocného personálu, nehledě ani k tomu — a to, myslím, je nejpodstatnější — tato technika by s ohledem na současný bouřlivý technický rozvoj rychle zastarávala. Proto je zcela správné, že je počítáno pro případ války s doplněním armády soudobou technikou (a

technickými kádry) z národního hospodářství, které již dnes tvoří mohutnou základnu pro technickou a materiální nasycenost týlu.

Ovšem zde je třeba zdůraznit, že mobilizování týlu, jeho útvarů a zařízení, musí být v naprostém souladu s plánem operačního soustředění a rozvinutí ozbrojených sil státu. Je zcela samozřejmé, že novému pojetí zahájení války při možnosti nenadálého útoku nemohou odpovídat staré systémy mobilizace.

V novém systému mobilizace týlových útvarů a zařízení je nutno plně zvážit některé zvláštnosti, které budou systémem ovlivňovat.

Je to především:

a) Období zvýšeného politického napětí a ohrožení může, avšak nemusí být. Z toho vyplývá příprava mobilizace týlových útvarů a zařízení ve dvou variantách:

1. V době zvýšeného politického napětí, kdy jsou předvídána určitá opatření k zvýšení bojové a mobilizační připravenosti státu, předvídat také doplnění týlu mírových útvarů na válečné počty a postavení polních týlových útvarů formou skrytého doplňování vojsk nutných k zabezpečení činnosti vojsk na teritoriu státu (pokud tuto činnost nemohou zabezpečovat civilní rezorty a prostředky národního hospodářství) a k zabezpečení počáteční aktivní činnosti na území protivníka. Sem nutno zahrnout postavení automobilních dopravních útvarů a svazků, cisternových útvarů, samostatných zdravotnických útvarů a polních nemocnic, sáňkových stavebních a mostních útvarů, pohyblivých základů operačního svazu a části skladů hlavních druhů materiálu vyššího operačního svazu. Po provedení těchto opatření budou na plně válečné pohotovosti vojskové a polní týly operačního svazu; týl vyššího operačního svazu dosáhne zvýšené bojové pohotovosti. Zbývající část plánu mobilizačního rozvinutí vojsk realizovat s vyhlášením mobilizace tak, aby týl vyššího operačního svazu dosáhl plně pohotovosti do zahájení přesunu vojsk druhého operačního sledu.

2. Pro případ nenadálé agrese, provedené bez předchozího ohrožení, je nutno plánovat dosažení pohotovosti týlu v rozsahu předchozí varianty, avšak s dosažením pohotovosti do 6—8 hodin po vyhlášení mobilizace (to znamená vydání určovacích listků a výstroje zálohám již v míru, nástup řidičů i s vozidly atd.).

b) K zabezpečení opatření a bojové činnosti vojsk na vlastním území plně využít

všech zdrojů a sil národního hospodářství, doplněných předmobilizačními a mobilizačními opatřeními. Polní týlové útvary a zařízení využít na vlastním území tam, kde nepostačí činnost vojsk zabezpečit civilní sektor, hlavně však k týlovému zabezpečení operace mimo území státu. Tyto okolnosti bude nutno zvážit při stanovení pořadí realizace plánu mobilizačního rozvinutí vojsk.

c) S cílem plně využít teritoriálně rozmístěných zdrojů speciálních kádřů, materiálních a technických prostředků a maximálního rozptýlení v míru ukládaných zásob pro polní týlové útvary a zařízení, stavené v mobilizaci, je účelné mobilizaci polních týlových útvarů opírat nejen o mírové vojenské útvary, sklady, dílny a jiná zařízení, ale plně využít báze národního hospodářství.

Takovými mobilizačními středisky mohou být okresní ústavy národního zdraví, okresní (krajské) hygienicko-epidemiologické stanice, lázeňská a rekreační zařízení, střediska čs. automobilové dopravy, podniky ministerstva vnitřního obchodu, zařízení ministerstva dopravy a spojů a ministerstva výstavby.

Vytváření mobilizačních středisek na bázi civilních zařízení kromě toho může vést k využití místních kádřů, k usnadnění jejich odborné přípravy a k urychlení dosažení mobilizační pohotovosti.

Takováto opatření v civilním sektoru by dále vedla k zvýšení odpovědnosti civilních orgánů za přípravu obrany státu a k zapojení co nejdříve zdrojů do zabezpečení počátečních akcí, jak toho také vyžadují zvláštnosti charakteru počátečního období války.

Tento systém by konečně mohl vést k vytváření týlových zařízení co nejbliže prostorů jejich operačního použití, čímž by byla zkrácena bojová pohotovost o dobu přesunu.

d) Realizace týlové části plánu mobilizačního rozvinutí vojsk musí být plně sladěna s plánem operačního soustředění a rozvinutí a s plánem vedení první operace. To z toho důvodu, aby přepravy a přesuny týlových útvarů, zařízení a zásob materiálu nenarušovaly operační převozy a přesuny vojsk.

Mobilizaci týlových útvarů a zařízení na území státu je nutno zakončit do zahájení operačních převozů a přesunů dalších operačních sledů vojsk. Jinak je nebezpečí, že mobilizované týly nebudou včas zasazeny do plánované první operace.

e) Stejně je nutno uvážit možnosti na-

rušení průběhu mobilizace počátečními úder-
y nepřítel. Správné vyhodnocení objektů
na komunikacích, ve městech, povede i
k správnému rozmnístění záloh materiálu pro
mobilizované útvary, k zabezpečení jejich
ochrany, popřípadě k provedení příprav
k včasnému vyvezení augmentačních zásob
a vytvoření záloh sil a prostředků.

2. Úloha a místo vojenské dopravy

Podstatnou část plánu operačního sou-
středování a rozvíjení ozbrojených sil
tvoří operační převozy a materiální trans-
portunity. Provedená cvičení přesvědčivě uká-
zala rozhodující význam vojenské dopravy
pro úspěšné zahájení operační činnosti na
počátku války. Jen komplexně plánovaná a
řízená doprava, směřující k využití všech
druhů dopravních prostředků, může splnit
rychle a operativně náročné požadavky.

Ve vojenské dopravě na území státu
v soudobých podmínkách patří první místo
dopravě železniční. To proto, že železnice
je stále ještě nejvýkonnějším druhem do-
pravy. Avšak vzhledem k velké zranitelnosti
železnic, zejména železničních uzlů, je nut-
no počítat s maximálním rozptýlením za
využití celé železniční sítě státu. Kromě to-
ho každou železniční přepravu nutno ve dru-
hé variantě zabezpečovat silničním přesu-
nem. Rovněž i železniční převozy materiálu
je nutno zdvojit automobilními prostředky.
To bude vyžadovat vytvoření silných
záloh výkonných automobilních jednotek
v podřízení ministra dopravy a spojů.

Automobilní doprava na území státu mu-
sí být pohotova dublovat zničené úseky že-
leznic. Pro včasné soustředění materiálu
v předsunutých základnách a pro zásobová-
ní polních svazů musí být s to vytvořit vý-
konné koloběhy na stupních:

- národní hospodářství (ústřední zásoby)
 - předsunuté polní základny (v tomto
koloběhu bude využíváno kombinované
železniční i automobilní dopravy);
- předsunuté polní základny — pohyblivé
základny operačního svazu.

Vzrůstající význam patří i vzdušné do-
pravě, která musí být s to řešit přepravu
operačních a taktických výsadků, zabezpe-
čení raketových vojsk a naléhavých přísunů
úzkoprofilových materiálů. Kromě toho
vzdušné dopravy bude nutno využít k pře-
komávání prostorů, zamořených vysokou
radiací.

Rovněž i polní dálková potrubní doprava
se stává nezbytným prostředkem zabezpe-
čení vojsk v podmínkách vzrůstající potře-

by pohonných hmot při vysokých tempch
vedení operací.

Přepravu vojsk a materiálu, požadova-
nou pro operační soustředění a rozvíjení
ozbrojených sil a zabezpečení první ope-
race, je nutno zabezpečit komplexním do-
pravním plánem, zpracovaným v rámci mí-
rových příprav. Plán musí být pružný, aby
mohl být při své realizaci operativně při-
způsobován změnám situace. Jeho realizace
vyžaduje zavedení dispečerského systému
řízení.

Zpracování komplexního dopravního plá-
nu pro počáteční období války musí řídit
generální štáb. Jeho zabezpečení provádí
správa vojenské dopravy týlu za aktivní
účasti generálního štábu. To vyžaduje za-
členění operační skupiny vojenské dopravy
do operační správy.

Plánování přísunu materiálu patří mezi
hlavní povinnosti štábu týlu, ve kterém je
nutno vytvořit příslušné plánovací oddělení.
Toto oddělení plánuje v úzké součinnosti
s generálním štábem.

Bylo již řečeno, že značnou část doprav-
ního plánu v období operačního soustřeďo-
vání a rozvíjení ozbrojených sil tvoří
soustředění materiálu, zejména v předsunu-
tých polních základnách. Vzhledem k znač-
nému rozsahu materiálních potřeb, požado-
vaných právě v období maximálního zatí-
žení dopravy operačními převozy a přesuny
vojsk, je výhodné část dotace předsunu-
tých polních základen rozmníst v zájmo-
vých operačních prostorech již v míru při
využití stávajících skladových fondů a při
zřizování smíšených skladů. Tímto opatře-
ním je možno umístit nejmeně jednu tře-
tinu až polovinu polní dotace plánovaných
zásobovacích základen. Soustředění zbývajíc-
í části zásob je nutno plánovat pro období
zvýšeného politického napětí. K splnění to-
ho předvídat vyvezení materiálu zpod úderu
nepřítel. Část tohoto materiálu je možno
ponechat na železničních transportech, roz-
ptýlených na vedlejších železničních tratích.

Soustředování materiálu je nutno pro-
vádět v souladu s postavením pracovních
útvárů a strážních jednotek.

Rozvíjení předsunutých polních základen
je výhodné provádět na bázi mírových skl-
adů, rozmnístých v oblasti prostorů před-
vídaných pro umístění polních zásobovacích
základen.

Významnou úlohu v zabezpečení dopravy
na počátku války zaujmá zabezpečení ob-
jezdů velkých měst, objездů významných
železničních a silničních uzlů. Stejně důle-
žitou je příprava přemostění úrovňového

křížování železnic a silnic. K tomu možno účelně využít typizovaných prefabrikátů. Význam má též rozmístění mostního a stavebního materiálu pro zřízení náhradních přemostění, přípravu silničních mostních, montážních a jiných jednotek ministerstva dopravy a spojů a ministerstva výstavby. Plány přípravy a použití těchto jednotek nutno připravit již v míru.

Nesmírný význam má též vytvoření rozvinuté letištní sítě, zabezpečující rozptýlení leteckých sil. Letiště, včetně záložních letišť, nutno vybavit podzemními sklady leteckých pohonných hmot.

V dalším rozvoji dopravy v národním hospodářství ve třetím pětiletém plánu je nutno brát plně v úvahu plány operační přípravy obrany státu. Přechod parní lokomotivové traktice na elektrickou a motorovou dopravu vyžaduje účelně řešenou elektrárenskou síť s možností vzájemného překrytí ve válce porušených úseků a dále udržování, popřípadě na přechodnou dobu, záložní části parní traktice. Rovněž je třeba uvážit možnost dalšího využití stávajících nádražních technických zařízení, zabezpečujících současný lokomotivní park pro vojenské účely v případě války (například využití vodních jeřábů a nádrží k provádění dezaktivace vojenských transportů apod.).

Významným dokumentem pro řízení dopravy po hromadných úderech nepřítel je plán odstranění následků úderů zbraní hromadného ničení na komunikace. Zkušenosti ukázaly, že plán je třeba zpracovat štábem správy vojenské dopravy v úzké součinnosti s operačním štábem ministerstva dopravy a spojů.

Zpracování tohoto plánu a jeho realizování vyžadovaly nepřetržitou znalost situace na všech významných komunikacích na celém území státu. Toho bylo možno docílit jednak rychlým předáváním zpráv po linii vojenských železničních a silničních orgánů se současnou výměnou zpráv, získávaných po síti ministerstva dopravy a spojů, jednak nepřetržitou znalostí všech sil a prostředků vojenských i civilních na území státu. Vzhledem k tomu, že plán stanovil i pořadí naléhavosti obnovy narušených úseků silnic či železnic, bylo při jeho zpracování třeba plně uvážit požadavky a stanovisko generálního štábu.

Na realizaci plánu odstranění následků hromadných úderů na komunikace se převážně podílely prostředky civilních rezortů. Ukázalo se, že takovými vhodnými prostředky mohou být silniční stavební, mostní, montážní, strojní, technické a jiné pomocné jednotky, komunální stavební podniky, do-

pravní služba civilní obrany, družstva silničního dozoru veřejné bezpečnosti a event. i další síly ministerstva dopravy a spojů, výstavby a vnitra, popřípadě i jiné prostředky, kterými budou v případě války disponovat komise obrany vyšších územních orgánů. Nelze vyloučit ani účast masových organizací a výpomoc civilního obyvatelstva, požadovanou ve smyslu plnění zákona na obranu státu.

Vojenské železniční útvary a svazky bylo účelně soustředit hlavním úsilím na realizaci té části plánu, která vytvářela základy a navazovala na pozdější obnovu železničních směrů v rámci plánu vedení první operace.

Plán v dalším průběhu musel být neustále sledován, doplňován a upravován podle změn situace způsobených zejména novými údery nepřátelských zbraní hromadného ničení a nově vzešlymi požadavky na dopravu.

Vhodnou součástí usnadňující zpracování plánu odstranění následků napadení na komunikace může být již v míru zpracované vyhodnocení komunikací z hlediska vhodných cílů nepřátelských zbraní hromadného ničení. Podle stupně zranitelnosti a podle významu analyzovaných objektů je pak možné již v míru rozmístit stavební a obnovovací silniční a železniční materiál, připravit mostní, konstrukční materiál (typizované prefabrikáty) pro náhradní přemostění vodních toků a pro přemostění úrovněového křížování železnic a silnic. Stejně tak je možno již předem plánovat a připravit ochranu významných objektů a jejich protivzdušnou obranu.

Nutno znovu zdůraznit, že zahrnutí těchto otázek do plánu operační přípravy státního území může velmi usnadnit plánování a hlavně zrychlit provádění obnovy provozu na komunikacích na území státu za války. Operační příprava komunikací je podstatnou součástí operační přípravy státního území.

Závěrem k otázkám vojenské dopravy

Vojenská doprava zaujímá prvořadě místo v provádění plánu operačního soustředění a rozvinutí ozbrojených sil, který vytváří hlavní předpoklad k úspěšnému vedení operací v počátečním období války. Jen komplexní využití všech druhů dopravy může zabezpečit včasnost realizace dopravního plánu v podmínkách rozsáhlého ničení komunikačních objektů zbraněmi hromadného ničení. Komplexní dopravní plán je nutno zpracovat již v míru za vedoucí úlohy generálního štábu. Do tohoto plánu je nutno za-

hrnout nejen operační převozy a přesuny vojsk prvního operačního a dalšího operačního sledu vojsk, ale také veškeré ostatní převozy a přísuny materiálu, potřebné k zabezpečení první operace vyššího operačního svazu. Při tom řešit souběžně i vyvezení zásob materiálu z cílových a kategorizovaných míst.

3. K otázkám využití civilního sektoru ve válce

Ukázalo se, že v některých úsecích zásobování teritoriálních vojsk ve válce je velmi výhodné využít civilní zásobovací a distribuční sítě. To proto, že je již v míru vybudována, má bohatou dopravní a skladovou síť, což může být velmi výhodné pro zásobování vojenských teritoriálních částí rozptýlených po celém území státu, popřípadě i vojsk jednotlivých operačních sledů pohybujících se na frontu.

Zkušenosti potvrdily, že civilní distribuční síť je možno plně a s úspěchem využít v zásobování vojsk pohonnými hmotami. K tomu jsou vhodné čerpací stanice větší kapacity, distribuční sklady, odbytové základy a výdejny na státních produktovodech. Ovšem, zde bylo nutné provést včas, ještě do vyhlášení mobilizace opatření k zastavení výdeje pohonných hmot soukromým osobám, dále péči ministerstva chemického průmyslu tyto zdroje nepřetržitě doplňovat.

Významné opatření k usnadnění přechodu na civilní distribuční síť ve válce je provedení unifikace vojenských a civilních druhů benzínu a nafty, popřípadě postupně přecházení již v míru vojenských útvarů na zásobování zkvalitněnými druhy pohonných hmot civilního sektoru.

Realizace dopravního plánu vyžaduje zavedení dispečerského systému řízení dopravy.

K zajištění reálnosti dopravního plánu nutno plánovat a aktivně provádět operační přípravu komunikací s plným uvážením prvořadého významu dopravy v zabezpečení počátečního období války.

Stejně tak výhodné se ukázalo zabezpečování teritoriálních vojsk potravinami v civilním sektoru. K tomu bylo možno použít dřívějších dodavatelů.

Ukázalo se, že u teritoriálních útvarů bylo výhodné udržovat i po vyhlášení mobilizace běžné zásoby potravin na dobu 2 až 3 týdnů. Ve vojenských skladech bylo třeba udržovat zásoby takových speciálních druhů vojenského proviantu, které nemá zavedeny civilní sektor (jako kávové konzervy, suchary). Ovšem zde nutno podotknout, že i na úseku potravin je nutno jít cestou unifikace vojenských a civilních druhů potravin.

Zásoby proviantu, zajištěné v míru pro zásobování mobilizovaných vojsk, bylo výhodné podle situace z civilních skladů odesílat přímo do polních předsunutých základen (například poměrně objemnou potřebu chlebové mouky) nebo do stálých vojenských skladů, kde byly kompletovány do plného sortimentu denních dávek.

Ukazuje se výhodné pro zásobování ve válce zavedení jednotného konzervového systému a dále řešení vhodného paletování potravin v dávkách pro 10—50 i více osob.

4. Překonávání rozsáhlých prostorů radioaktivního zamoření

Atomové zbraně mohou být s úspěchem používány k vytváření rozsáhlých prostorů radioaktivního zamoření s vysokou úrovní radiace. Cílem takového opatření může být izolace bojiště od operačních záloh a od týlových základen. Tyto prostory mohou být vážnou překážkou pro přesuny vojsk, v provádění přísunů materiálu a v ostatní týlové činnosti, v provádění mobilizace, v přísunu mobilizovaných záloh a týlových útvarů na bojiště a vůbec mohou izolovat bojující vojska od materiálních a lidských zdrojů národního hospodářství.

Vojska i týly musí být připravena v případě, že zamořené prostory nebude možno obejít, k jejich rychlému překonání, aby ne-

došlo k ohrožení operace nebo k snížení jejího tempa.

Vyhodnocování radiační situace na území státu je nutno provádět po civilní síti. K upřesnění situace významných zájmových prostorů je nutno vysílat radiační průzkum. V prostorech rozmístění vojenských jednotek nebo týlových rozmístění upřeshňovat je podle hlášení vojenských útvarů a teritoriálních vojenských zařízení (správy náčelníků přepravy vojsk, vojenských správ dopravních úseků, krajských vojenských správ, vojenského okruhu).

Předběžná opatření je nutno přijímat a vydávat na základě předběžného zhodnocení radiační situace štábem týlu v součinnosti

se štábem chemického vojska bezprostředně po provedených úderech. Štáb chemického vojska vydává grafickou mapu radiační situace.

Na základě předběžného vyhodnocení radiační situace (na mapě) je nutno vydat nařízení pro překonávání zamořeného prostoru; nařízení se může týkat:

- upřesnění zamořeného prostoru vysláním radiačního průzkumu,

- vyvedení vojsk, týlových útvarů, zásob a zásobovacích transportů ze zamořeného pásma,

- provedení hygienické očisty osob a dezaktivace materiálu,

- stanovení odklonů na železničních tratích a objížděk na silnicích, popřípadě přechodu na záložní směry a osy,

- organizace pořádkové služby na hranicích zamořených úseků,

- včasného uvědomění přesunujících se týlů (vojsk) o rozsahu zamořených prostorů.

Přesunující se části vojsk, týlových útvarů a zařízení jsou povinny provádět nepřetržitý radiační průzkum. Velitelé těchto útvarů musí pak podle situace a podle bojového úkolu, který mají plnit po provedení přesunu, konkrétně řešit:

- zda obejít zamořený prostor,

- nebo vyčkat před hranicí zamořeného prostoru (v obou případech, je-li to možné, vzhledem k pozdějšímu plnění bojového úkolu),

- nebo zda vyhledat na základě průzkumu místo s nejnižší úrovní radiace.

Týly přesunující se v organickém svazku bojových útvarů překonávají zamořené prostory podle rozhodnutí vševojskových (vojskových) velitelů. Názory, že týly se mohou vždy odtrhnout od bojové části útvaru nebo svazku a vyčkávat na hranici zamořeného prostoru na snížení úrovně radiace (v případě, že není možno řešit situaci obejítím), nejsou zcela správné. Takovéto řešení by mohlo vést k pozdějšímu ohrožení plnění bojového úkolu. Každý případ překonávání zamořeného prostoru je nutno řešit individuálně podle konkrétní situace. Při tom je rozhodující plnění bojového úkolu po provedení přesunu.

Je třeba zdůraznit, že při výběru způsobu překonávání úseků radioaktivního zamoření je nutné vycházet plně z požadavků dovolených dávek denního a celkového ozáření osob, aby byla co nejdéle uchována bojeschopnost vojsk. Proto je třeba před vydáním rozkazu plně zvážít:

- maximální a minimální úroveň radiace v zamořeném úseku,

- přípustné dávky ozáření osob při překonávání zamořeného prostoru,

- nebezpečí kombinovaného zamoření otravnými látkami a bojovými radioaktivními látkami,

- směr větru a jeho rychlost,

- stav živé síly a především celkovou dávku radioaktivního ozáření, kterou byly osoby zasaženy již dříve. K tomu účelu je třeba, aby velitel každého týlového útvaru a zařízení vedl záznam ozáření všech příslušníků útvaru.

Podle situace je možno k překonání zamořených úseků speciálními částmi týlů použít vrtulníků (přeprava lékařského personálu, přísun naléhavé potřeby munice, léků, PHM apod.).

K odstranění závalů, zátarasů, ke zřízení průjezdů atd. možno v plném rozsahu využít sil a prostředků ministerstva dopravy a spojů (SMSCO), které vyžadovat prostřednictvím rad obrany kraje; k řízení regulace a pořádkové služby možno využít družstev silničního dozoru veřejné bezpečnosti.

Odstranění následků napadení komunikací tedy organizuje a řídí vojenská doprava s plným využitím jak teritoriálních orgánů vojenské dopravy, tak i sil a prostředků národního hospodářství.

Poslední cvičení přinesla v této oblasti některé nové zkušenosti. Především rozsáhlé prostory zamořené vysokým stupněm radioaktivity velmi ztížily a v některých částech i znemožnily zásobování vojsk a civilního obyvatelstva pitnou a užitkovou vodou. Ve všech místech zasažených hlavně radioaktivním spadem (po pozemních výbuších) bylo nutno počítat se zamořením a dlouhodobým vyřazením vodních zdrojů z používání.

Jednotlivé větší vodní zdroje (vodní přehrady a nádrže) na zasaženém území bylo nutno zkoumat individuálně s ohledem na vzdálenost od místa výbuchu a na směr a rychlost větru. Některé nádrže (vzdálenější od míst výbuchů) byly ještě po dobu několika nejbližších dní po výbuchu použitelné. Z větších přehrad bylo možno odebrat vodu ze spodnějších vrstev nádrže. Vždy však bylo nutno počítat s chemickou úpravou vody pro pitné účely, vzhledem k aneorganickému charakteru pochodů v nadřazené vodě. Stejně tak vždy a každou vodu bylo nutno dozimetricky prověřovat.

U vodních toků pramenících na území nepřítele bylo kromě toho nutno počítat

s nebezpečím jejich zamoření otravnými látkami nebo bojovými biologickými prostředky.

Z ostatních zdrojů pitné vody: velká většina malých měst a obcí na středoevropském válečnickém území má značný počet místních drobnějších studní omezené vydatnosti, založených převážně na odběru podzemní vody. Stejně tak městské a obecní vodovodní sítě většiny měst a obcí jsou založeny převážně na spodních vodách. Podle předběžného průzkumu bylo možno předpokládat, že i na území zasaženém radioaktivním spadem bylo možno najít velké množství ti vale nezamořených zdrojů, avšak omezené vydatnosti. Bylo proto třeba používání těchto vod řešit decentralizovaně prostředky menších jednotek (po rotách a praporech).

Důležitým vodním zdrojem byly vodní toky malého průtoku, pramenící v horských nezamořených oblastech. Ovšem i tyto zdroje bylo nutno podrobovat nepřetržitě dozimetrické kontrole, vzhledem k tomu, že vysokohorské oblasti mohly ovlivňovat vzdušné proudění, které mohlo přinášet radioaktivní spad i ze vzdálenějších oblastí.

Nádrže, které ležely v bezprostřední blízkosti pozemních výbuchů nebo které mohly být v nejbližších dnech zasaženy silným radioaktivním spadem, bylo nutno dočasně vyloučit z používání. Avšak, vzhledem k poměrně rychlému poklesu radioaktivity, bylo možno poměrně brzy čerpání vody i z těchto nádrží obnovit (pokud nešlo o novému zamoření).

Rychlost obnovy čerpání vody byla velmi proměnlivá; to bylo závislé na intenzitě zamoření, objemu nadržené vody, na velikosti průtoku a odtoku a na řadě dalších rozhodujících vlivů.

Zásadně však bylo nutno počítat nepřetržitě s tím, že další bojová činnost nepřítelů a velmi proměnlivé povětrnostní vlivy mohly kdykoli vyvolat poměrně rychlé změny v kvalitě, zejména povrchových zdrojů vody. Odběr vody byl proto prováděn za neustálé pečlivé kontroly její kvality.

V dalších dnech se situace vodních zdrojů značně zhoršovala. Bylo to jednak v důsledku působení souvislého radioaktivního spadu z dřívějších výbuchů, jednak v důsledku opětných úderů v místech zamořených již v předcházejících dnech. To způsobilo další intenzivní zamoření.

V této situaci bylo nutno počítat s omezením možnosti odběru vody na větších a středních tocích. Možnosti zůstaly pouze v nejhorejších úsecích toků a potoků. Ně-

kteří vodní zdroje bylo možno dočasně používat jako vody užitkové pro účely dezaktivace. Pro pitnou potřebu zůstaly jen zdroje podzemní vody a vodovodní sítě ve městech, pokud nebyly narušeny přímými zásahy atomových úderů.

U nádrží vybavených vodárenskými úpravami bylo možno těchto používat k úpravě a filtrování vody. Bylo však nutno neustále kontrolovat jejich čistící schopnost.

Další vývoj operační i radiální situace podtrhl význam pozornosti vůči možnosti stálého kolísání a radikálních změn v radioaktivitě různých vodních zdrojů a význam organizace zásobování vodou po nejnižších organizačních stupních. Ze strany velitelů a náčelníků všech stupňů bylo nutno vyžadovat naprostou samostatnost a iniciativu v organizování odběru vody pro vojska, ve využívání, sledování a obnovování všech místních zdrojů vody a úprav. Pořadí vhodnosti použití vodních zdrojů bylo nutno uvažovat takto:

- malé místní vodovodní sítě a studny s odběrem podzemní vody,
- prameniště a přilehlé úseky vodních toků,
- vodonosné náplavy při větších tocích.

K zajištění stálé kontroly kvality vody musela být vojska nepřetržitě zabezpečována organickými dozimetrickými a čistícími prostředky. Na celém území státu bylo nutné zajistit soustavnou měřicí kontrolní činnost, prostředky útvarů civilní obrany a jednotlivými stupni hygienicko-epidemiologické služby v okresech a krajích. Hlášení o stavu vodních zdrojů na území státu je nutno zařadit do celkové hlášené sítě civilní obrany. Na cvičeních se osvědčilo vydat směrnice teritoriálního orgánu týlu pro zásobování vojsk vodou a na základě vyhodnocení celkové situace informací zdrojů na území státu vydávání informačních zpráv (jednou až dvakrát denně).

V takových směrnících bude nutno uložit:

- provádění nepřetržitě dozimetrické kontroly radioaktivního zamoření všech zdrojů pitné vody, používaných vojsky. Při této kontrole plně využívat všech organických prostředků vojsk a úzce spolupracovat s teritoriálními orgány CO, a orgány hygienicko-epidemiologické služby okresů a krajů;

- zřetelné označování všech přezkoušených vodních zdrojů s uváděním zjištěné kvality vody; k nezavadným ověřeným vodním zdrojům pitné vody vytyčovat příjezd z plánovaných příslunových cest;

- zajištění chemické úpravy a filtrace

veškeré vody pro potřebu vojsk a to i ze zdrojů prověřených po stránce radioaktivity.

Velitele je třeba kromě toho upozornit o možných náhlých změnách v kvalitě vodních zdrojů, ke kterým může docházet jednak bojovou činností nepřítele, jednak povětrnostními vlivy.

Vzhledem k velkému rozsahu zamořeného prostoru a vzhledem k zamoření značného počtu vodních zdrojů bude často nutno snížit denní normu spotřeby vody na jednoho vojáka na minimum, tj. 6 litrů.

Jak potvrdily zkušenosti, ukazuje se, že by nebylo zcela správné počítat v další perspektivě v zásobování vojsk v poli vodou výhradně s úpravou povrchových zdrojů, i když nutno souhlasit, že povrchová voda bude často hlavním zdrojem. Z toho hlediska je naprosto nezbytné vybavit armádu výkonnými pohyblivými úpravami, schopnými spolehlivě zbavit vodu nejen chemických a jiných hospodářských nečistot, ale především také bojových radioaktivních látek a bojových biologických prostředků. Vzhledem k tomu, že je nezbytné v systému zásobování jít cestou menších jednotek, je třeba prapor (oddíl) vybavit úpravnou, která by byla s to plně pokrýt jeho potřebu v pitné a užitkové vodě. Kromě toho mít u praporu prostředky pro opatřování a tžbu spodní vody.

V zásobování vojsk vodou mohou sehrát významnou úlohu geologické mapy pokrývající útvary s geologickými popisnými příručkami území předpokládaného válčiště (s těžištěm na významné operační směry a prostory). Těchto pomůcek bude možno výhodně použít při hodnocení operačního prostoru jak z pohledu zemíně stavebního, tak i z vodohospodářského hlediska.

Otázky zabezpečení vodou se stávají nezbytnou součástí denních potřeb vojsk a tudíž musí být i organickou složkou zásobovacího systému. To nezbytně vyžaduje, aby péče o vodu stála v zájmech velitelských orgánů u odborných kompetenčních funkcionářů. Bude nutno počítat se speciálními vojenskými jednotkami pro těžbu a zásobování vojsk vodou a s doplněním pohyblivých zásob materiálu 1 — 2denní potřebou vody.

Značné zkušenosti v otázkách zamoření rozsáhlých prostorů vysokým stupněm radioaktivity byly získány na úseku zdravotnické služby.

Velká část obyvatelstva na zamořeném prostoru může být bezprostředně ohrožena poměrně velkými dávkami radioaktivního

záření. To může velmi ovlivnit další průběh mobilizace.

Ukázalo se, jak významné místo zaujímá příprava širokých vrstev obyvatelstva v ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení, jeho výcvik a školení v rámci civilní obrany.

Ukazuje se, že velitelé často podceňují následky ozáření osob ve snaze ulehčit si řešení situace.

Zdravotnická služba se aktivně podílí na vyhodnocení situace na zamořeném území v úzké spolupráci s chemickým vojskem (odhad zdravotnických následků a vydání opatření k zdravotnickému zabezpečení osob, u kterých je předvídána nemoc z ozáření). Současně získává informace o dalším pravděpodobném vývoji radiální situace v nejbližších 24 hodinách, aby na základě toho mohla navrhnout preventivní opatření.

Zdravotnická služba kromě toho spolupracuje při řešení dalších otázek s výstrojnou službou (odhad počtu vojenských osob, které se na zamořeném teritoriu budou muset podrobit úplné hygienické očiště a na základě toho provedení příprav záloh výstroje a k provedení dezaktivace). Stejně tak se aktivně podílí na zkoumání další použitelnosti potravin a vody na teritoriu zasaženém bojovými radioaktivními látkami a bojovými biologickými prostředky.

Rovněž i na úseku proviantního zabezpečení mohou vznikat v důsledku rozsáhlého radioaktivního zamoření velmi složité situace. V zasaženém prostoru se mohou nacházet jednak sklady proviantního materiálu a naložené železniční transporty proviantu, jednak po celém území v civilních distribučních skladech značné zásoby potravin vyhrazené jako státní rezervy pro potřeby vojsk.

Služba proviantního zásobování přijímá opatření k neustálému prověřování všech potravin nacházejících se na teritoriu státu. Důkladnější opatření provádí ve skladech rozmístěných na území zamořeného prostoru. K provádění dozimetrické kontroly na stupních prapor (praporní hospodářská výdejna), pluk (plukovní sklady) i divize (divizní sklady) využívá polochemických družstev a chemických instruktorů pluků a svazků. V skladech operačního a vyššího operačního svazu používá pojezdých potravinářských laboratoří, které jsou organickou součástí těchto skladů. Potravinářské laboratoře jsou odborně plně vybaveny k provádění všestranných rozborů potravin.

Civilní sklady, ve kterých jsou uloženy zásoby potravin, zajištěné pro vojenskou

potřebu (státní hmotné rezervy), nutno vybavit prostředky k provádění dozimetrické kontroly. Jinak bude nutno používat prostředků, vyžádaných u velitelství chemického vojska (pojistných chemických laboratoří) a u zdravotnické správy (prostředky hygienicko-epidemiologického oddílu).

U veškerých zásob, odesílaných ze zamořených prostorů, je nutno znovu provádět důslednou vstupní kontrolu při jejich vykládání v polních skladech.

Ukázalo se, že vhodně balené potraviny (konzervy) nejlépe vyhovují pro výživu vojsk i civilního obyvatelstva. U nich je poměrně snadná dezaktivace.

V pásmu souvislého zamoření bude zpravidla nutný 3–4denní pobyt obyvatelstva v krytech (do doby poklesu radiace). Po tuto dobu nebude prakticky možno provádět běžné zásobování obyvatelstva.

Ze získaných zkušeností na úseku potravinářském jeví se účelné rozšiřovat výrobu konzerv všeho druhu a provádět účelné balení všech ostatních potravin (včetně chleba) s přihlédnutím k rozvoji chemického průmyslu (pokud jde o druh obalu); dále je nutno řešit zabezpečení řádné dozimetrické kontroly nezavadnosti potravin v civilním sektoru až do úrovně měst a větších závodů; konečně je třeba při výchově obyvatelstva v rámci civilní obrany vhodně zdůrazňovat nutnost udržovat v domácnostech (popřípadě až v období zvýšeného politického napětí) 3–5denní zásobu potravin pro celou rodinu pro případný pobyt v krytech a ve sklepích. K tomu propagovat vhodnost použití konzerv.

V prostoru radioaktivního zamoření se dále mohou nacházet sklady pohonných hmot, železniční (cisternové) převozy a automobilní cisternové útvary. Radioaktivní zamoření omezuje až do snížení úrovně radiace přístup k těmto zdrojům, avšak nemá zásadní účinek na jejich kvalitu.

Pohonné hmoty se samy účinkem silného radioaktivního záření nestávají radioaktivními. Jen konsistentní mazací tuky se mohou vlivem velkého radioaktivního zamoření stát částečně radioaktivními. Radioaktivitu způsobuje přítomnost velkého množství sodíku, vápníku, popřípadě i lithia (nejvíce používaný konsistentní mazací tuk v armádě je vápenatý). Zamořené mazací tuky mohou být využity po delší době závislé na stupni radioaktivity.

Pohonné hmoty, dopravované v železničních (nebo automobilních) cisternách, jsou uzavřeny dómem proti vnikání radioaktiv-

ního spadu, který se však usazuje pouze na povrchových částech cisteren. Prvním opatřením bude vyvezení transportu ze zamořeného prostoru a provedení úplné dezaktivace (omytí cisteren proudem vody). Po této je možno železniční (automobilní) cisterny instradovat do vykládacích míst k dalšímu použití.

Podzemní sklady pohonných hmot mohou být účinky atomových úderů dočasně vyřazeny z provozu zasypáním neb vysokým stupněm zamoření okolního prostoru. Manipulace v těchto skladech je plně závislá od odstranění závalů a snížení úrovně radiace, popřípadě od provedení dezaktivace povrchové techniky skladů a odmoření nejbližšího terénu. V případě, že se jedná o zamoření dlouhodobé, je možno odběr pohonných hmot z těchto skladů organizovat mimo sklady až do vzdálenosti 5–10 km pomocí polního skladového potrubí, které je ve výbavě každého armádního nebo ústředního skladu PHM. Směr výstavby potrubí nutno volit proti směru větru.

Závěr k radioaktivnímu zamoření

V dosavadní praxi bylo vycházeno z toho, že radiační situace je s konečnou platností hodnocena na základě hlášení, docházejících zdola. Ovšem ve skutečnosti tento systém není dosud plně zabezpečen. Sít dozimetrických přístrojů v civilním sektoru prakticky neexistuje a způsob hodnocení radiační situace není jednotný, ani zcela ujasněn. Tim není prakticky ani zabezpečeno varování většiny obyvatelstva, nacházejícího se na území státu.

Zkušenosti ukázaly na nutnost ujasnit organizaci provádění radiačního průzkumu na území státu, a to jak u vojsk, tak v civilním sektoru. Dále stanovit konkrétní spolupráci s civilní obranou v této oblasti a určit systém hlášení a předávání zpráv o radiační situaci. Konečně bude nutno řešit zabezpečení orgánů na celém území státu přístroji na zjišťování radioaktivního zamoření.

5. Některé otázky nemoce z ozáření

Vzhledem k tomu, že tyto otázky jsou velitelskému sboru málo známé, uvedu některé výsledky experimentální práce sovětských vědců.¹⁾

¹⁾ Podle překladu práce P. M. Kirejeva „Lučevaja bolezň“. Bibliografický zpravodaj OIS 1/1961, Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav Jana Evangelisty Purkyně, str. 73–83.

Obyvatelstvo i vojenské osoby, nacházející se v prostorech výbuchu atomových zbraní a v zamořeném terénu, pokud nebudou včas varovány a neukryjí se, budou ve značném měřítku vystaveny účinkům radioaktivního záření.

Záření je způsobeno účinkem gama prsků a proudů neutronů bezprostředně v první minutě po výbuchu atomové pumy. Dávka ozáření vyplývá ze vzdálenosti osob od epicentra. Podle toho mohou u zasažených osob nastat tyto stupně nemocí z ozáření:

Počet červených krvinek a množství hemoglobinu podstatně klesá. V kostní dřeni jsou příznaky hlubokého útlumu krvetvorby. Proto se snižuje obranyschopnost organismu k infekčním onemocněním.

4. údobí rekonvalescence nastupuje velmi pomalu a může být provázeno i recidivami nemoci.

Zasaženým osobám je třeba poskytnout první pomoc ihned po jejich vynesení ze zamořeného místa a provést jejich hygienickou očistu omýváním tekoucí vodou a mýdlem. U všech zasažených se provádí vý-

Forma nemoci z ozáření	Stupeň	Vzdálenost od epicentra	Dávka ozáření v r	Smrt nastává	
				kdy	v %
lehká	I.	3—4 km	100—200	—	—
středně těžká	II.	2—3 km	200—300	21.—35. den	25 %
těžká	III.	1—2 km	300—500	21.—35. den	50 %
velmi těžká	IV.	do 1000 m	500 a více	4.—10. den	100 %

Po výbuchu je živá síla vystavena dalšímu záření, vycházejícímu z radioaktivních látek, které zamořily okolí místa výbuchu. Jsou to většinou beta — gama zářiče, které jednak mohou kontaminovat povrch těla, jednak se mohou dostat i dovnitř živého organismu. V těchto případech je nemoc z ozáření kombinována radioaktivním zamořením povrchu těla, popřípadě vnitřním zamořením organismu.

Podle názorů sovětských vědců jsou v rozvoji nemocí z ozáření 4 údobí, jejichž délka trvání a důsledky závisí od velikosti absorbované dávky, jsou to:

1. údobí počáteční reakce na ozáření: začíná ihned po ozáření a trvá několik hodin, až 2, popřípadě 3 dny. Nemoc se projevuje celkovou slabostí, závratěmi a zvracením. Při vysokých dávkách ozáření může nastat smrt během 2—3 dnů;

2. údobí latence v závislosti na absorbované dávce trvá 2—3 dny až 2—3 neděle. Je to období zdánlivě dobrého stavu. Vyznačuje se kvalitativní změnou krevního obrazu. V kostní dřeni nastává odumírání všech krvetvorných látek.

3. údobí plného rozvoje nemocí z ozáření. Objevuje se znovu celková slabost, nechut k jídlu, bolesti hlavy a zvracení, často i průjmy, vnitřní krvácení orgánů.

plach žaludku 2% roztokem kyselého uhlíkatu sodného (s cílem odstranit radioaktivní látky).

Po poskytnutí první pomoci je nutno zasaženého uložit na lůžko bez ohledu na stupeň závažnosti celkového stavu.

Léčení je zdoluhavé, vyžaduje plnohodnotnou stravu, časté krevní transfuze, antibiotika a prostředky povzbuzující krvetvorbu.

Závěr:

Jak vyplývá ze stručné charakteristiky účinky radioaktivního záření mohou vážným způsobem snížit, popřípadě i ohrozit bojeschopnost vojenských jednotek. Velitelé všech stupňů musí ve svém rozhodování velmi uvážlivě v součinnosti s chemickými a zdravotnickými orgány hodnotit radiační situaci. Musí si plně uvědomit, že dávka 100 až 150 r snižuje bojeschopnost jednotky a že jednotka zasažená nad 150 r postupně ztrácí bojeschopnost.²⁾

²⁾ Pplk. MUDr. Jiří Pultar, pplk. MUDr. Miloš Pavlíček „Jak ovlivní ozáření bojeschopnost vojsk“ bude uveřejněno v dalším čísle VM.

6. Některé otázky velení týlu

Operační cvičení přinesla do velení týlu některé nové dílčí prvky. Bylo např. kladně využíváno diktafonových pásek pro rychlý přenos informací o týlové situaci a k záznamům součinnostních informací vysílaných operačním štábem. Rovněž graficko-technický plán mobilizačního rozvinutí týlových útvarů a zařízení s děroštitkovou evidencí a graficko-technický plán operačních převozů, přesunů a materiálních transportů byly dobrými pomůckami pro řízení a vyhodnocování stavu mobilizace a přesunů. Pro styk s polním sledem velení a s teritoriálním svazem byl s úspěchem využíván šifrovací dálkopisný stroj.

Ovšem, tento stav nemůže být konečnou formou velení. Vždyť veškeré informace o materiální, technické a zdravotnické situaci jsou dosud zpracovávány ručně, jejich předávání je uskutečňováno systémem podacích stanic. I přes jejich dopravu leteckou poštou, materiální zprávy docházejí opožděně, zpravidla v době, kdy již neodpovídají skutečné situaci. Tak například od vzniku požadavku ve vojskách do jeho realizování v ústředních základnách a skladech je nutné zapotřebí 4–6 dní.

Znovu se tedy ukazuje, jak naléhavým požadavkem je řešení systému sběru, přenosu a zpracování informací. K tomu je zapotřebí zavést jednotný systém evidence materiálu, zabezpečit přenos a zpracovat informace pomocí soudobé spojovací a počítačové techniky. To řešit v úzké součinnosti s novým systémem zásobování vojsk za použití paletizace a kontejnerizace. Souběžně s tím nutno sledovat i podmínky zavedení elektronických samočinných počítačů do procesu řízení a správy týlu.

K řízení správ týlu, dopravy a k vzájemné výměně informací je nutno plně využívat soudobých výkonných dispečerských systémů. K sledování a řízení dopravy na sítích je kromě toho třeba vybudovat síť kontrolních stanovišť, nejlépe na regulačních čarách (na přechodech příčných vodních toků).

Ještě krátce k systému sběru informací. Složitost a současně i realnost řízení týlu vyžaduje neustálý přehled o operační, taktické, materiální, technické a zdravotnické situaci na všech úsecích týlu. Je to situace u vojsk (v útvech, ve svazcích a svazech) jak je uváděna v týlových souhrnných hlášeních. Je to však zároveň i situace ve skladech vyššího operačního svazu a ústředních skladech, dílnách a základnách a ve vojenské výrobě na závodech. Zdroj a

přenos zpráv musí být takový, aby mohl být na jednotlivých stupních velení neustále sledován a podle vývoje operační a týlové situace prováděn včasný manévr zásobami, týlovými útvary, vydávány příkazy k materiálním přísunům, k změnám operačních kalkulačních jednotek, stanovených spotřeb materiálu atd.

Podle toho je možno stanovit i požadavky na strojovou informační soustavu, která by měla splňovat především tyto cíle:

a) Evidovat maximální množství informací potřebných pro řízení a správu týlu a to:

— počet zásob podle druhů materiálu a operačních kalkulačních jednotek na jednotlivých stupních,

— pohyb materiálu v železničních a silničních transportech,

— o týlovém prostoru a o stavu komunikací,

— o týlovém prostoru a o stavu komunikací,

— o radiační situaci,

— o stavu týlových útvarů a zařízení,

— o zdravotnické situaci a počtech zdravotnických ztrát,

— o stavu a kapacitě dopravních a odsonových prostředků,

— o ztrátách bojové a dopravní techniky a změnách operačních kalkulačních jednotek,

— o opravárenské situaci atd.

b) Evidenci věst plynule a včas („a jour“)

c) Zabezpečit nepřetržitý přenos informací

d) Umožnit na základě reálné evidence rychlý výběr potřebných informací z paměti stroje, jejich zpracování a přenos získaných výsledných informací na místo, kde jich je třeba pro řízení; na základě nich vydávat týlová a jiná nařízení a pokyny.

Jak vyplývá ze stanovených cílů jde v podstatě o strojovou soustavu sběru a přenosu informací, jejich redukci a uložení do paměti stroje s možnostmi jejich výběru z paměti, zpracování a vydání (přenosu) na potřebné místo velení.

Takovýto nový systém sběru a přenosu informací umožní změnit dosavadní princip řízení na základě požadavků na direktivní způsob řízení, na základě konkrétních informací o situaci.

Soudobý charakter počátečního období války vyvolává řadu nových problémů spojených se zabezpečením neustálé bojové pohotovosti vojsk a jejich týlového zabezpečení. Staví na pořad dne daleko větší účast obyvatelstva, sil a prostředků celého národního hospodářství v zabezpečení mobilizace, soustředění a rozvinutí ozbrojených sil a v zabezpečení jejich počáteční bojové činnosti. Klade nové a rozsáhlé požadavky k operační přípravě státního území a k přípravě civilní obrany všeho obyvatelstva. Staví pod nový zorný úhel význam a organizaci komplexně řízené a plánované dopravy. Vyvolává nové otázky odborného i organizačního charakteru, jako například překonávání velkých zamořených prostorů vysokým stupněm radioaktivity, zabezpečení živé síly, zasažené nemocí z ozáření, zásobování vojsk vodou atd.

To vše velmi správně uvažuje nový zákon o obraně naší republiky, který zdůrazňuje že její nedílnou součástí jsou i opatření, prováděná v národním hospodářství, opatření k obraně v krajích a okresech i příprava občanů k obraně. Jeho ustanovení se plně vztahují na všechny zastupitelské sbory, ostatní orgány státu, hospodářské a společenské organizace, které jsou povinny činit potřebná opatření k zabezpečení nejvyšší obranyschopnosti země.

Tato ustanovení nového zákona plně odpovídají soudobým bojovým podmínkám, kdy mizí rozdíl mezi frontou a zápolím. Spolehlivá obrana země může být zabezpečena jen za nejširší účasti všeho lidu. Klade vysoké požadavky na operační přípravu velitelského sboru, civilních rezortů a na studijních a vědeckovýzkumnou práci v armádě i v ostatních vědeckých institucích.

V otázkách obrany země a její operační přípravy musí být velení armády iniciátorem, organizovat a správně usměrňovat iniciativu k řešení jednotlivých problémů.

Tento příspěvek, shrnující poslední zkušenosti a názory, má za cíl přispět skromně k řešení, či k přezkoumání těchto některých otázek spojených s počátečním obdobím války.